

A Soros-alapítvány könyvtári programja

Az Országos Könyvtárügyi Tanácsnak és a Magyar Könyvtárosok Egyesületének tájékoztatója

1984. május 28-án *Soros György*, az általa az Amerikai Egyesült Államokban létrehozott alapítvány nevében megállapodást kötött a Magyar Tudományos Akadémiával, hogy együttműködnek a magyar tudomány és kultúra támogatása érdekében. E célra közös bizottságot hoztak létre. A bizottság a kultúra és a tudomány különféle területeire pályázatokat, programokat ír ki, ezeket elbírálja és meghatározza finanszírozásuk feltételeit, majd gondoskodik anyagi támogatásukról. Döntéseinek előkészítésére szakértőket vehet igénybe, kuratóriumokat és albizottságokat hozhat létre.

A Magyar Tudományos Akadémia és az alapítvány között kötött megállapodás célkitűzéseinek megvalósítása érdekében az Országos Könyvtárügyi Tanács megbeszéléseket folytatott *Soros Györggyel* és munkatársaival egy, a magyar könyvtárügyet segítő program kidolgozásáról. A megbeszélés során egyetértettek abban, hogy első lépésként a devizahiány miatt huzamosabb ideje nehézségekkel küszködő, zökkenővel folyó könyvimport megkönnyítését kezdik meg.

Az illetékesek megegyeztek abban, hogy a munka mielőbbi megindítása érdekében az Országos Könyvtárügyi Tanács és a Magyar Könyvtárosok Egyesülete állapodjék meg az alapítvánnyal. Ez július 18-án levélváltás formájában meg is történt. A megállapodás szerint a külföldi irodalom gyűjtésében elsősorban érdekelt könyvtárak kiválasztják és megrendelik az amerikai egyetemi könyvkiadók katalógusaiból mindazokat a műveket, amelyekre szükségük van. A megrendelőlapokat a Magyar Könyvtárosok Egyesülete továbbítja az alapítványhoz, amely a kiadóktól jelentékeny (10—50 százalékos) árengedményt kap. A kiadók a könyveket központi címre, a Marx

Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtárában levő raktárba küldik. A könyveknek az engedményekkel csökkentett árát az alapítvány kifizeti, és a számlákat a könyvekkel egyidőben elküldi a Magyar Könyvtárosok Egyesülete titkárságának, amely ezek alapján a Magyar Nemzeti Bank érvényes dollárfolyamának megfelelően forintra átszámított számlát küld a rendelőknek. A rendelő könyvtárak a számlák végösszegét kötelesek gyarapítási keretükből a számlák vételétől számított 15 napon belül az MTA — Soros-alapítvány MNB számlájára átutalni. Az adminisztratív lebonyolítás feladatát a Magyar Könyvtárosok Egyesületének titkárságán létrehozott programiroda végzi, és ennek költségeit a részesedés arányában a rendelő könyvtáraknak külön számlázza.

Az Országos Könyvtárügyi Tanács és a Magyar Könyvtárosok Egyesülete a Művelődési Minisztériumba összehívta a koordinációs központok, a könyvtári hálózatok tíz vezető könyvtárát, megismertette velük a programot, és felkérte őket, hogy működjenek közre a rendeléseknek a könyvtárak minél szélesebb köréből történő összegyűjtésében. A megrendelések összeállítása, az újszerű feladatból és a szervezési problémákból fakadó nehézségek ellenére, viszonylag rövid idő alatt, 1984 nyári hónapjaiban több millió forint értékben megtörtént. A megrendeléseket a Magyar Könyvtárosok Egyesülete szeptember elején megküldte az alapítványnak, és a megrendelt könyvek többsége azóta meg is érkezett. Az egyidejűleg megkapott számlákból kitűnik, hogy az amerikai egyetemi kiadók átlagosan 35—40 százalékos árengedményt adtak. Ez azt jelenti, hogy könyvtáraink például egy 10 dolláros bolti áron forgalomba hozott könyvért átlago-

san 6 dollárnak megfelelő forintot, azaz körülbelül 300 forintot fizettek. A forintár tehát egyrészt lényegesen alacsonyabb, mint a kereskedelmi forgalomban behozott könyvek, másrészt nem terheli a könyvimportra országosan megállapított devizakeretet.

A könyvbehozatalra vonatkozó program az 1984-essel azonos feltételek között 1985-ben is folytatódik. A könyvtárak megrendeléseiket május végéig folyamatosan küldhetik meg a Magyar Könyvtárosok Egyesülete titkárságának. Erről egyébként az egyesület tájékoztatójának már megjelent száma is hírt adott.

Az alapítvány képviselőivel folytatott tárgyalások alapján a program 1985-ben tovább szélesíthető. A Művelődési Minisztérium könyvtári osztálya, az Országos Könyvtárügyi Tanács és a Könyvtárosegyesület vezetőinek megállapodása szerint 1985-re a leginkább érdekelt könyvtárak pályázati felhívást kaptak. Ennek alapján meghatározott típusú könyvtári berendezéseket (gyorsmásolókat, mikrofilm- és mikrofilmlap-olvasó és -másoló berendezéseket, katalóguskarton-sokszorosítókat) igényelhetnek forintberuházási keretük terhére, kedvezményes áron, a könyvimport-akcióhoz hasonló feltételek mellett. Az alapítvány a berendezéseket a kereskedelmi forgalomra meghatározott áraknál olcsóbban szerzi be és számlázza. Az igénylő könyvtáraknak a beszerzéshez sem devizakeretre, sem importengedélyre nincs szükségük.

Az alapítvány előírásai szerint a berendezések üzleti vállalkozásra nem használhatók fel, tehát a részesedő könyvtárak az így beszerzett gépeken készített másolatokért csak az önköltség megtérítését kérhetik a felhasználóktól, a berendezéseket csak tájékoztató tevékenységük bővítésére és javítására használhatják.

A későbbiekben előreláthatóan egyéb együttműködési programokra is sor kerülhet. Előzetes megbeszélések folynak a magyar könyvtárügy számára oly fontos *állományvédelmi, restaurálási programok* támogatására, ezen belül az egyházi gyűjteményekben levő dokumentumok restaurálására is; a *vakok, roszszullátók és az öregek* könyvtári ellátásának javítására és bővítésére; *külföldi folyóiratok beszerzésére* (ezen a területen a könyvbeszerzéshez hasonló engedményes árakra, sajnos, nem számíthatunk, csak régi évfolyamok, példányok — ha kaphatók — beszerzése esetében); *videotárak* létrehozására a nagy közművelődési könyvtárakban stb.

Az eddig felsorolt támogatási területek az alapítvány úgynevezett devizáz finanszírozási keretébe tartoznak. Ezenkívül lehetőség van a dollárprogramok ellenértékéért az MTA—Soros-alapítvány MNB számlájára befolyó forintösszegeknek további kulturális-tudományos tevékenységek támogatására történő megpályázására is. Pályázatokat intézmények és egyének egyaránt benyújthatnak. A kedvező elbírálásnak itt is az a feltétele, hogy a pályázatok közhasznú célokat szolgáljanak.

Kitüntetések

Az Elnöki Tanács november 7-e alkalmából *Hargitai Nándornénak*, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár osztályvezető-helyettesének a MUNKÁ ERDEMREND ezüst fokozata kitüntetést adományozta.

A művelődési miniszter eredményes munkájuk elismeréseként a fegyveres erők napja alkalmából *Böczkös Zoltánné* könyvtárosnak, *Tóth Istvánné* könyvtárvezetőnek; a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 67. évfordulója alkalmából *Cholnoky Győzőnek*, a Művelődési Minisztérium könyvtári osztálya főelőadójának, *dr. Danis Lászlónénak*, a 3. sz. Katonai Kórház könyvtárosának, *Siklósi Ágnesnek* és *Tóth Évának* az MSZMP KB Párttörténeti

Intézet könyvtárosának, illetve dokumentátorának A SZOCIALISTA KULTÚRÁÉRT; *Bendzsák Istvánnénak*, a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtára osztályvezető-helyettesének, *Görbe Máriának*, az Országgyűlési Könyvtár könyvtárosának, *Kapitány Károlynénak*, az MM előadójának, *Mihály Józsefnének*, az Országos Széchényi Könyvtár ügyintézőjének, valamint *Tökészki Bélánénak*, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum főelőadójának a KIVÁLÓ MUNKÁÉRT kitüntetést adományozta; *dr. Onodi Attilánét*, a Bánki Donát Gépipari Műszaki Főiskola könyvtárvezetőjét MINISZTERI DICSÉRETben részesítette.